

Eide Fjordbruk AS
Holdhus
5640 EIKELANDSOSEN

Vår dato: 27.06.2024

Vår ref.: 202312896-4 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Saksbehandlere: Runa Myrvang og
Silje Bøe

Vedtak om overtredelsesgebyr - Ulovlig bygging av nettilknytning til Langøy og Ospeneset oppdrettsanlegg - Eide Fjordbruk AS, Alver kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ilegger Eide Fjordbruk AS et overtredelsesgebyr på kr 1 500 000 for ulovlig bygging av nettilknytning til de to oppdrettsanleggene Langøy og Ospeneset i Alver kommune.

1. Vedtak

NVE ilegger Eide Fjordbruk AS et overtredelsesgebyr for brudd på energiloven § 3-1 for ulovlig bygging av nettilknytning til de to oppdrettsanleggene Langøy og Ospeneset uten anleggskonsesjoner etter energiloven.

- Overtredelsesgebyret er fastsatt til kr. 1 500 000.
- Faktura blir tilsendt.
- Ved forsinket betaling kan Statens innkrevingsentral kreve rente etter forsinkelsesrenteloven. Dette følger av lov om Statens innkrevingsentral § 7.

Vedtaket har hjemmel i hjemmel i energiloven § 10-7¹.

2. Beskrivelse av saken

NVE mottok e-post 4. januar 2022 fra Eviny Solutions AS (Eviny) i forbindelse med oppgradering av de to oppdrettsanleggene Langøy og Ospeneset til Eide Fjordbruk AS (Eide). NVE ble da gjort kjent med at de to nettanleggene til oppdrettsanleggene allerede var bygd og idriftssatt uten anleggskonsesjoner. NVE ba om en uttalelse fra Eide om de ulovlige forholdene.

¹ Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) LOV-1990-06-29-50

Eide sendte den 10. mars 2022 inn to søknader² om anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 for de allerede etablerte landstrømanleggene til oppdrettsanleggene Langøy og Ospeneset.

I brev av 10. mars 2022, som vedlegg til konsesjonssøknadene, informerte Eide om forholdene rundt elektrifiseringen av de to oppdrettsanleggene. I brevet forklarer Eide at MultiVolt AS (MultiVolt) ble tildelt arbeidet med elektrifiseringen av de to oppdrettsanleggene, og at de i dette arbeidet også fikk ansvaret om å søke om de nødvendige tillatelser både fra det offentlige og fra grunneiere. De to anleggene ble spenningsatt i mai og juni i 2019. Eide skriver at de har handlet i god tro om at MultiVolt hadde tatt seg av alle formaliteter.

Det følger av energiloven § 3-1 at anlegg for overføring av elektrisk energi med høy spenning, ikke kan bygges eller drives uten konsesjon. Eide har bygget anleggene til Langøy og Ospeneset oppdrettsanlegg uten nødvendig anleggskonsesjon, noe som innebærer brudd på energiloven § 3-1.

NVE ga i vedtak av 1. mars 2023³ anleggskonsesjon etter energiloven til Eide for de omsøkte anleggene. Gjennom tildeling av anleggskonsesjoner til Eide ble lovlig tilstand gjenopprettet.

I brev av 23. august 2023⁴ varslet NVE Eide om at vi ville vurdere å ilegge overtredelsesgebyr for ulovlig bygging av nettilknytning til de to oppdrettsanleggene Langøy og Ospeneset.

Merknader til forhåndsvarselet

I brev av 28. september 2023⁵ svarte Nord Advokatfirma på vegne av Eide på varsel om overtredelsesgebyr.

Til sakens faktum bemerkes det bl.a. at i relasjon til Eviny Solutions AS (Eviny) sin rolle i denne saken at selskapet frem til 29.11.2021 hadde foretaksnavnet BKK Enotek AS. BKK Enotek AS og MultiVolt AS, sistnevnte som på vegne av Eide hadde påtatt seg å sørge for utbyggingen, fusjonerte den 27.05.2020 med BKK Enotek AS som overtakende selskap.

Det vises videre til at Eide i perioden fra 2017 og fram til NVE ble kjent med at anleggene allerede var bygd og satt i drift var i kontakt med og fått tillatelser av flere instanser (bl.a. kommunen, Statens vegvesen, Kystverket og BKK Nett AS). Videre nevnes det også at Reguleringsmyndigheten for energi (RME) behandlet klage på nettselskap sendt inn av Eide i 2019/2020 i forbindelse med elektrifiseringen av de to oppdrettsanleggene.

² NVEs ref. 202205874-1 og 202205656-1

³ NVEs ref. 202205874-3 og 202205656-3

⁴ NVEs ref. 202312896-1

⁵ NVEs ref. 202312896-2

Til NVEs vurdering av saken skriver Nord Advokatfirma bl.a. at overtredelsen ikke kan karakteriseres som grov. Punktene som vanligvis inngår i søknader om konsesjon for elektriske anlegg, jf. energilovforskriften § 3-2, var allerede hensyntatt. Alle tiltak og hensyn som måtte tas for å få innvilget anleggskonsesjoner var overholdt, og det at det ikke forelå konsesjon må kunne sidestilles med en formalitet som ikke var kommet i stand. Eide hadde også informert og gjennomført møter med en rekke instanser, herunder netteier mfl., uten at det ble inngitt innsigelser mot det omsøkte anlegget.

Det vises videre til at regelbruddet ikke er begått for å fremme egne interesser eller oppnå noen fordel, og at Eide har hatt som intensjon å følge regelverket. Saken knytter seg til en glipp. Det står videre at Eide hverken før eller etter elektrifiseringen av de to oppdrettsanleggene har overtrådt energilovverket. Eide har innført skjerpene tiltak for å sikre at det ikke skjer igjen, og har i senere tid foretatt grundigere kontroll av leverandørens arbeid ved andre elektrifiseringer.

Ved vurdering av ileggelse av et eventuelt overtredelsesgebyr, og utmålingen av dette, bemerkes det at MuliVolts rolle må vektlegges, at regelbruddet ikke ble begått for å fremme egne interesser eller oppnå fordel og at Eide var i god tro om at alle nødvendige tillatelser forelå. Det vises også til de positive effektene elektrifiseringen av anleggene medfører.

3. NVEs vurdering

3.1. Rettsregler som er brutt

NVE mener at Eide har brutt energiloven § 3-1. Energiloven § 3-1 første ledd første punktum sier at:

«Anlegg for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi, kan ikke bygges, eies eller drives uten konsesjon.»

Energiloven § 1-3 definerer elektrisk anlegg som elektrisk utrustning og tilhørende bygningstekniske konstruksjoner for produksjon, omforming, overføring og fordeling av elektrisk energi. Energilovforskriften § 3-1 fastslår at elektriske anlegg med spenning over 1000 volt vekselstrøm/1500 volt likestrøm er konsesjonspliktige.

NVE mener det i denne saken foreligger et klart objektivt brudd på kravet om at man må ha konsesjon etter energiloven § 3-1 før bygging av elektriske anlegg.

3.2. Hjemmel og vilkår for overtredelsesgebyr

Hjemmelen for at NVE kan ilegge overtredelsesgebyr i denne saken er energiloven § 10-7. Det følger av energiloven § 10-7 at det kan ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Energiloven § 10-7 første ledd sier at:

«Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr etter reglene i forvaltningsloven § 44 til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer:

1. § 3-1 første ledd (...).»

NVE har fått delegert myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter Olje- og energidepartementet, nå Energidepartementet, sitt delegeringsvedtak av 30.10.2019⁶.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr dersom det er dokumentert at den ansvarlige har brutt noen av bestemmelsene i energiloven eller vedtak i medhold av loven og at handlingen/unnlåtelsen ble utført forsettlig eller uaktsomt. Det følger av energiloven § 10-7 fjerde ledd at også foretak kan ilegges overtredelsesgebyr.

Det er opp til NVE å avgjøre om vi vil ilegge overtredelsesgebyr når disse rettslige vilkår er oppfylt. Det følger av energiloven § 10-7 fjerde ledd hvilke hensyn det særlig skal legges vekt på i skjønnsutøvelsen⁷.

3.3. Hvordan NVE vurderer de faktiske forholdene

For at NVE skal kunne ilegge overtredelsesgebyr, må vi kunne dokumentere at Eide har brutt energiloven § 3-1.

NVE mener at det er dokumentert at Eide har bygget elektriske anlegg i forbindelse med de to oppdrettsanleggene Langøy og Ospeneset uten konsesjon etter energiloven. Vi mener derfor at det foreligger klar sannsynlighetsovervekt for at Eide har overtrådt kravet i energiloven § 3-1.

Det framgår av e-post fra Eviny 4. januar 2022 og brev fra Eide av 10. mars 2022 at de to landstrømanleggene var bygget i 2019 uten at det var søkt om anleggskonsesjon.

Det følger av energiloven § 3-1 at bygging av elektriske anlegg ikke kan settes i gang før det er gitt konsesjon etter energiloven. NVE legger til grunn at plikten til å ha konsesjon før bygging av denne typen anlegg følger klart av energiloven § 3-1 første ledd første punktum.

⁶ FOR-2019-10-31-1455: Delegering av myndighet etter energiloven til Norges vassdrags- og energidirektorat.

⁷ LOV-1990-06-29-50 § 10-7 jf. LOV-1967-02-10 § 44 tredje ledd jf. § 46 annet ledd

3.4. NVEs vurdering av skyldgrad

NVE kan bare ilegge overtredelsesgebyr når det er dokumentert at de ulovlige handlingene eller unnlatsene er utført forsettlig eller uaktsomt av en eller flere personer som handlet på vegne av foretaket. Vi kan ilegge overtredelsesgebyr selv om det ikke har vært mulig å finne ut nøyaktig hvilke personer som sto for overtredelsen. Dette gjelder også der det er flere personer som til sammen har overtrådt en regel. NVE kan ikke ilegge overtredelsesgebyr for såkalt force majeure eller hendelige uhell. Det fritar ikke for skyld at dere ikke er kjent med de rettsreglene som er overtrådt.

Når en handling er utført med vitende og vilje, vil den være forsettlig. Forsett foreligger selv om dere ikke er kjent med at handlingen er ulovlig. Den som handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på et område, er i utgangspunktet uaktsom. Uaktsomheten er grov når handlingen er svært klanderverdig og gir grunn til sterk bebreidelse⁸.

Videre legger vi til grunn at i tilfeller hvor det vurderes å sanksjonere brudd på reguleringslovgivning som retter seg mot næringsvirksomhet, normalt vil gjelde en streng aktsomhetsnorm. Foretak som driver økonomisk virksomhet, forutsettes å sette seg godt inn i den reguleringen som gjelder foretakets virksomhet⁹.

I denne saken ble de to anleggene bygget uten at det var søkt om anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1. Eide skriver i brev av 10. mars 2022 at de hadde tildelt MultiVolt AS arbeidet med elektrifiseringen av de to anleggene, og at dette innebar et totalansvar for prosjektet inkludert nødvendige søknader. Eide skriver at de har gått ut ifra at alle tillatelser var i orden, og de beklager de ulovlige forholdene. I svar på NVEs varsel om retting av 28. september 2023 skriver Nord Advokatfirma på vegne av Eide at Eide har innført skjerpene tiltak for å sikre at det ikke skjer igjen, og har i senere tid foretatt grundigere kontroll av leverandørens arbeid ved andre elektrifiseringer.

NVE legger til grunn at Eide siden planleggingsfasen har hatt til hensikt å overholde gjeldende regelverk. Dette fremgår av sakens opplysninger, herunder kontakt med andre offentlige myndigheter og avtalen med MultiVolt. NVEs vurdering er likevel at det foreligger tilstrekkelig grad av skyld, og at en eller flere på vegne av virksomheten skulle ha sørget for å overholde kravet om anleggskonsesjon før byggingen ble startet. Vi viser i denne sammenheng til Rt. 2011 s. 631¹⁰, som omhandler utbygging av et vannkraftverk som var gjennomført i strid med konsesjonen. Eierne hadde satt bort arbeidet, herunder kontakt med NVE, til en tredjepart. Høyesterett anså ikke at spørsmål om eiers straffansvar nødvendiggjorde noen egentlig drøftelse. Eiers delegering av arbeid var uten betydning.

⁸ Se lov om straff (straffeloven) LOV-2005-05-20-28 § 22 og § 23

⁹ Prop.81 L (2021-2022) punkt 5.5 s. 29

¹⁰ Avsnitt 31

At MultiVolt hadde fått i oppdrag å gjennomføre hele arbeidet med elektrifiseringen og handlet på vegne av Eide, fratar ikke Eide for ansvar for å opprettholde regelverket. NVE ser positivt på at Eide har innført tiltak for å unngå at bygging uten konsesjon skjer igjen, men dette vurderes ikke formildende i denne saken.

NVE vurderer ikke kontakten med RME å være av relevans for vurdering av skyld. Av tidslinjen oversendt av Eide fremgår det at kontakt om sak om fastsettelse av anleggsbidrag skjedde etter at arbeid og idriftsettelse av de elektriske anleggene var ferdig. Videre vil vi bemerke at RME er organisert som en egen og uavhengig enhet i NVEs organisasjon. Følgelig har bl.a. RME og NVE separate arkivsystem, og samarbeider ikke om enkeltsaker som denne.

NVE mener at unnlåtelsen er gjort uaktsomt. Kravet til subjektiv skyld er dermed oppfylt i denne saken.

3.5. Bruk av overtredelsesgebyr

Et overtredelsesgebyr skal ilegges etter en samlet vurdering. Forvaltningsloven § 46 angir en rekke hensyn som kan tillegges vekt¹¹. I vurderingen av om vi skal ilegge, og hvordan vi skal fastsette overtredelsesgebyr, kan følgende momenter vektlegges:

- sanksjonens preventive virkning
- overtredelsens grovhet, og om noen som handler på vegne av foretaket, har utvist skyld
- om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen
- om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser. om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen
- om det foreligger gjentakelse
- foretakets økonomiske evne
- om andre reaksjoner som følge av lovbruddet blir ilagt foretaket eller noen som har handlet på vegne av det, blant annet om noen enkeltperson blir ilagt administrativ sanksjon eller straff
- om overenskomst med fremmed stat eller internasjonal organisasjon forutsetter bruk av administrativ foretakssanksjon eller foretaksstraff.

I denne saken har NVE lagt vekt på følgende:

Sanksjonens preventive virkning

NVE mener det er påkrevd å reagere på brudd på konsesjonsplikt generelt, og i denne saken spesielt for brudd på kravet til anleggskonsesjon slik det følger av energiloven § 3-1. Bakgrunnen for dette er viktigheten av at konsesjonsplikten overholdes, og at reaksjoner på brudd på konsesjonsplikten kan ha en betydelig individual- og allmennpreventiv

¹¹ LOV-1990-06-29-50 § 10-7 jf. LOV-1967-02-10 § 44 tredje ledd jf. § 46 annet ledd

virkning som reduserer sannsynligheten for tilsvarende brudd. Videre vil det også være formålstjenlig å reagere mot foretak dersom lovbruddet er begått bl.a. med bakgrunn i dårlige rutiner eller dårlig etterlevde rutiner.

I denne saken forklarer Eide at overtredelsen har skjedd som følge av en glipp, der Eide har gått ut ifra at alle tillatelser og formaliteter var håndtert av MultiVolt som hadde fått ansvaret for elektrifiseringen av de to oppdrettsanleggene. Det fremgår med dette å være en type rutinesvikt evt. dårlig etterlevde rutiner hos en av de involverte aktørene.

Med reaksjon mot foretaket tydeliggjøres den overordnede forventningen til hva som i deres tilfelle regnes som tilstrekkelig aktsomt, noe som utgjør et viktig aspekt av sanksjonens forebyggende effekt.

Overtreddens grovhet

NVE mener at bygging av elektriske anlegg uten konsesjon er svært alvorlig. Kravet om konsesjon innebærer at de anleggene og utbyggingsløsningene som blir realiserte er samfunnsmessig rasjonelle, og at det tas tilstrekkelig hensyn til miljø- og andre samfunnsinteresser.

NVE vil bemerke at når bygging blir igangsatt før det er gitt anleggskonsesjon, vil det i utgangspunktet kunne binde NVEs vurdering av hvilke løsninger det kan gis konsesjon til. Dette følger av at NVEs konsesjonsvurdering er en avveining av et tiltaks fordeler og ulemper. Dersom det allerede er gjort terrenginngrep uten konsesjon, må virkningene ved å eventuelt tilbakeføre disse inngrepene, og virkningene av å gjøre nye terrenginngrep, inkluderes i NVEs vurderinger. For at NVE skal kunne gi konsesjon til en annen løsning enn den som alt er etablert, må fordelene for miljø- og samfunnsinteresser ved å tilbakeføre allerede gjennomførte inngrep være større enn ulempene det ekstra anleggsarbeidet medfører. Ulempene som tilbakeføring og nye anleggsarbeider medfører må med andre ord inkluderes i NVEs vurdering, og kan påvirke hva som blir den mest samfunnsmessig rasjonelle løsningen. Dette gjelder selv om det er tatt hensyn til de punkter som vanligvis inngår i søknader om konsesjon for elektriske anlegg.

I denne saken er det i tillegg snakk om elektrifisering av to oppdrettsanlegg slik at det manglet to anleggskonsesjoner. De elektriske anleggene var videre idriftsatt i ca. 2.5 år før NVE ble kjent med saken.

Vi viser ellers til vurderingen og konklusjonen om skyldgrad ovenfor. Selv om Eide har hatt til hensikt å overholde regelverket, og sakens opplysninger ikke gir grunn til å betvile dette, medfører overtredelsens art etter NVEs vurdering at det er snakk om en grov overtredelse.

Kunne overtreder ved ulike tiltak ha forebygget overtredelsen

NVE mener Eide kunne ha forebygget overtredelsen ved å ha bedre rutiner for å påse at MultiVolt hadde innhentet nødvendige tillatelser, herunder anleggskonsesjon, før anleggene ble bygget.

Er overtredelsen begått for å fremme overtreders interesser

Av sakens opplysninger fremgår det at Eide har hatt til formål å overholde kravet til anleggskonsesjon. Når dette ikke er blitt gjort, skyldes det ikke at det var et forsøk på å fremme egne interesser eller oppnå noen fordel. NVE legger til grunn at det ikke er vesentlige forhold i denne saken som fremmer Eide sine interesser.

Har overtrederen hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen

NVE kan ikke dokumentere at Eide har hatt økonomiske fordeler, eller unngått økonomiske tap direkte eller indirekte, som et resultat av overtredelsen.

Foreligger det gjentakelse

NVE er ikke kjent med at det foreligger gjentakelse.

Overtreders økonomiske evne

NVE har innhentet økonomiske opplysninger om Eide Fjordbruk AS fra www.purehelp.no, se tabell 1 nedenfor. Vi anser virksomhetens økonomiske stilling som god.

Tabell 1: Informasjon om Eide Fjordbruks økonomiske stilling. Alle tall i tusen. Kilde: Purehelp.

År	Driftsinntekter	Driftsresultat	Ordinært resultat	Sum egenkapital	Omsetning
2022	1 186 743	351 772	279 576	536 279	1 186 743
2021	837 644	129 902	94 205	372 717	
2020	812 443	94 783	76 387	356 429	

Samlet vurdering

På bakgrunn av vurderingene ovenfor ser NVE bruk av overtredelsesgebyr i denne saken som en forholdsmessig og rimelig reaksjon. Etter en samlet vurdering ilegger NVE Eide et overtredelsesgebyr.

3.6. Overtredelsesgebyrets størrelse

Vi viser til vurderingene i kapittel 3.5 ovenfor. NVE har ved utmåling av gebyret lagt særlig vekt på overtredelsens grovhet og reaksjonens preventive virkning.

NVE mener det er svært viktig at kravet om konsesjon før bygging av elektriske anlegg overholdes. Dette er særlig begrunnet i sanksjonens allmennpreventive virkning. Overtredelsen har så vidt NVE er kjent med ikke hatt noen påviselige faktiske konsekvenser av vesentlig betydning for miljø og landskap. Brudd på kravet om anleggskonsesjon er etter NVEs syn likevel å anse som grovt, da skadepotensialet ved

brudd på konsesjonsplikten generelt er stort. Vi viser ellers til grovhetsvurderingen ovenfor.

Vi har i liten grad tidligere ilagt overtredelsesgebyr etter energiloven for ulovlig bygging av konsesjonspliktige anlegg uten anleggskonsesjon. Ved utmåling av gebyrets størrelse er det tatt hensyn til at det er brudd på en svært sentral bestemmelse, som er avgjørende for at konsesjonsordningen skal fungere etter formålet. Videre var det to manglende anleggskonsesjoner. I fastsettelsen av gebyrets størrelse har NVE videre sammenlignet med andre lignende saker. I mai 2024 ila NVE to selskap et overtredelsesgebyr på kr. 2 millioner hver for at det ble igangsatt bygging av høyspenningsanlegg uten anleggskonsesjon.

Denne saken skiller seg fra de overnevnte ved at graden av skyld er lavere og at sakens opplysninger tilsier at Eide har hatt til hensikt å etterleve aktuelt regelverk. Dette gjenspeiler seg i utmålingen.

Et overtredelsesgebyr bør som utgangspunkt kunne settes så høyt at formålet med sanksjonen nås. Når et overtredelsesgebyr har fremtredende individual- og allmennpreventive formål, bør gebyret settes så høyt at den ønskede effekten oppnås¹².

Etter en samlet vurdering mener NVE at saken omhandler en alvorlig overtredelse av en slik grovhet at det klart må reageres med relativt streng reaksjon. Etter en helhetsvurdering fastsetter NVE overtredelsesgebyret skjønnsmessig til 1 500 000 kroner.

Gebyret utgjør 13 promille av Eide Fjordbruk AS sin omsetning i 2022.

4. Om betaling av overtredelsesgebyr

Faktura blir tilsendt. Innbetalt overtredelsesgebyr tilfaller statskassen.

Overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven¹³ § 7-2 bokstav e, jf. energiloven § 10-7 annet ledd.

¹² Prop.62 L (2015–2016) Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.) side 84.

¹³ Lov om tvangsfullbyrdelse (tvangsfullbyrdelsesloven) LOV-1992-06-26-86

5. Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Grunnet ferien settes klagefrist til 19. august 2024.

Med hilsen

Silje Bøe
Rådgiver

Godkjent av Anne Johanne Kråkenes
Seksjonssjef

Kristian Markegård
Direktør

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Mottakerliste:

Eide Fjordbruk AS

Kopimottakerliste:

ADVOKATFIRMAET GRETTE AS

ADVOKATFIRMAET GRETTE AS - Thomas Andreassen

ALVER KOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 19. august 2024. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: <ul style="list-style-type: none">• Skrive hvilket vedtak du klager på.• Skrive hvilket resultat du ønsker.• Opplyse om du klager innenfor fristen.• Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.